

KAMU YÖNETİCİLERİ İÇİN GİRİŞİMCİ BAKIŞ AÇISININ ÖNEMİ

Kürşad Emrah YILDIRIM¹

Öz

Kamusal sorunların çözümünde kamu yöneticilerinin sadece kamu politikalarını kullanarak sonuç almaları oldukça zordur. Değişen toplumsal yapı, gelişen teknoloji ve küreselleşme gibi unsurların etkileri ile kamusal sorunların çeşitliliği artmış ve içerikleri farklılaşmıştır. Bu nedenle tek başına kamu politikalarının uygulanması kamusal sorunların çözümünde artık yetersiz kalmıştır. Toplumsal sorunların çözümünde sergilenen başarılı girişimcilik örnekleri sayesinde birçok soruna etkili çözümler bulunabilmektedir. Kamu politikalarının yetersiz kaldığı konuların çözümünde kamu yöneticileri için girişimcilik önemli bir yönetim aracı haline gelmiştir. Girişimcilik türleri içerisinde kendisine yer bulan ve kamu sektöründe örnekleri giderek artan kamu girişimciliğinin kamu yönetimi uygulamalarında başarılı olabilmesi bu faaliyetleri destekleyecek yöneticilerin varlığı ile doğru orantılıdır. Çalışmada, kamu kurumlarında değişimin önünde çoğu zaman engel olarak görülen ve gelecek kaygısı sebebi ile risk almak istemeyen kamu yöneticilerinin kamu girişimciliğindeki rolü değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Girişimciliği, Girokrasi, Girişimci Liderlik

JEL Kodları: H83, H80

THE IMPORTANCE OF THE ENTREPRENEUR'S PERSPECTIVE FOR PUBLIC ADMINISTRATORS

Abstract

It is very difficult for public administrators to get results by using only public policies in solving public problems. With the effects of changing social structure, developing technology and globalization, the diversity of public problems has increased and their contents have become different. For this reason, the implementation of public policies alone is no longer sufficient to solve public problems. Effective solutions to many problems can be found thanks to examples of successful entrepreneurship applied in solving social problems. Entrepreneurship has become an important management tool for public administrators in solving the issues where public policies are insufficient. The success in public administration practices of public entrepreneurship which are among the types of entrepreneurship and whose examples are increasing in the public sector is directly proportional to the presence of managers who will support these activities. In the study, the role of public administrators in public entrepreneurship, who is often seen as an obstacle to change in public institutions and who do not want to take risks due to future concerns, has been tried to be evaluated.

Keywords: Public Entrepreneurship, Girocracy, Entrepreneurial Leadership

JEL Codes: H83, H80

¹ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, kyildirim@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7824-4916>

GİRİŞ

Küreselleşme, teknolojik değişim, internetin yaygınlaşması gibi birçok etken insanoğlunun artık daha dinamik bir hayat sürmesine neden olmuştur. Dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşanan bir gelişmenin etkileri dünyanın geneline çok kısa sürede yayılmaktadır. İşletmeler hızla değişen müşteri taleplerine cevap verebilmek için kendini sürekli güncellemekte, müşteriler ise kalite, hız, fiyat gibi unsurlarda yaşanan değişimi artık daha kolay mukayese edebilmektedir. Talep gören yeni bir ürün veya hizmeti faaliyet gösterdiği coğrafyada satışa sunmak, toplumsal soruna sebep olan bir eksiği tamamlamak ve bu sayede fayda sağlayarak gelir elde etmek, fırsatları belirleyip onları avantaja dönüştürmek girişimciliğin temel mantığıdır.

Yaşanan bu değişim ve dönüşüm devletleri de doğrudan etkilemektedir. Kamu yöneticileri artık vatandaşların beklentisini görmezden gelemeye hale gelmiştir. Kamusal bir hizmetin faydalarını diğer ülke vatandaşlarının takip ediyor olması ve aynı uygulamalarının kendi ülkelerinde de gerçekleştirilmesi kamu yönetimini girişimcilik faaliyetlerine yönlendirmiştir. Kamu kaynaklarının kullanılması ve kamu hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi kamu yöneticilerinin görevidir. Dolayısıyla kamu yönetimi politikalarında kamu girişimciliğinin doğru bir şekilde uygulanabilmesinde en önemli görev kamu yöneticilerine düşmektedir. Girişimcilik yönü zayıf olan yöneticilerin bu tür faaliyetleri görmezden gelmesi, riskli bulması ve önemsememesi sonucunda değer yaratımının daha başlamadan başarısızlıkla sonuçlanabileceği kaçınılmazdır. Dolayısıyla kamu kurumlarında kamu girişimciliği faaliyetlerinin harekete geçirilmesi ve başarı ile sonuçlandırılabilmesi yöneticilerin tavırları ve bakış açıları ile doğrudan ilişkilidir.

Daha önce başkası tarafından açılmış, yönü belli olmayan bir gedikten ilerlemek yerine hedeflenen başarıları sağlayacak yeni gedikler açma riskini almak çoğu zaman faydalı sonuçlar vermektedir. Girişimcilik, kamu yöneticilerinin önemsemesi gereken yeni bir gediktir.

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

Bir fikrin somutlaştırılmasında kişisel yeteneği ifade eden girişimcilik, rutin gündelik hayatımızda bireylerin birtakım faaliyetleri gerçekleştirirken karşılaşılabilecekleri ve aslında ihtiyaç duydukları fırsatları yakalamalarını sağlayan, multidisipliner bir kavramdır. Dilimizde “müteşebbis” kavramı ile karşılanmaya çalışılan girişimcilik müteşebbis kavramından çok daha fazlasını ifade etmektedir. Girişimci ruha sahip olan kişiler genellikle çevresine karşı duyarlı olan, olup biteni takip eden, sürekli olarak fırsat arayan, toplumsal ihtiyaçları belirlemeye çalışan, risk almaktan çekinmeyen kişilerdir. Girişimciler belirledikleri bu ihtiyaçları somutlaştırma ve toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilme yeteneğine sahiptirler.

Girişimcilik kavramı farklı birçok kavramı içinde barındıran ve bu kavramları çağrıştıran bir çatı kavramdır. Girişimciliğin içinde harekete geçirme, yenilik, yaratıcılık, fırsatları takip etme, risk alma, kar elde etme, değer yaratma, başkasına bağlı olmama, değişim, sorumluluk gibi önemli kavramlar mevcuttur. Bu durum fikirlerin somutlaştırılması şeklinde özetlenebilecek girişimciliği somut olarak tanımlanması güç ve multidisipliner bir kavram haline getirmektedir.

Birçok kişisel özelliği içerisinde barındıran girişimcilik ile ilgili kavramsallaştırma çalışmalarının henüz on sekizinci yüzyılın ilk yıllarında İrlandalı iktisatçı Richard Cantillon tarafından başladığı görülmektedir. Cantillon'un yaptığı tanımda girişimci, bedeli belli olmayan bir ürünü satmak üzere üretim ile ilgili girdileri ve ihtiyaç duyulan hizmetleri satın alarak ürünü üreten kişi olarak tanımlanmaktadır (Tosunoğlu, 2003, s. 4-5). Girişimcilik ile ilgili yapılan bundan sonraki tanımlarda kavram genel olarak iktisadi bir kavram olarak değerlendirilmiş ve tanımların çoğunda girişimciler yeni pazar arayışında olan, arz ve talebe yön veren, sahip olduğu kaynakları etkin bir şekilde yönetebilen kişiler olarak tanımlanmıştır (Demirtaş, Karaca ve Biçkes, 2017, s.11). Girişimciliğin modern tanımlamasını yaptığı kabul edilen Schumpeter'e göre ise girişimcilik, vahşi bir ruh ile hareket eden ekonomik büyümeye sebep olan itici bir güçtür. Schumpeter'in yaratıcı yıkım teorisinin temel kaynağı olan vahşi ruh girişimcilik faaliyetlerini ifade etmektedir (Sarıtürk, 2020: 70). Bu faaliyetleri, girişimci ruha sahip olan örgütlerin yenilikten daha uzak olan örgütlerin yerini alması olarak tanımlanmaktadır. Sonuç olarak yaratıcı yıkım ekonomik açıdan büyüme sağlayacaktır (Audretsch, 2003, s.2).

Girişimcilik ile ilgili tanımlar analiz edilerek girişimci tanımının yapılması mümkündür. Genel olarak değerlendirildiğinde girişimcilik tanımlarında girişimciler ile ilgili bazı kişilik özelliklerinden bahsedildiği görülmektedir. Çevresini analiz eden, fırsat kovalayan, risk ve sorumluluk alan, yeniliğe açık, ihtiyaç belirleyen ve bu ihtiyaçlara yaratıcı çözümler getiren kişilerin girişimcilik ruhuna sahip olduğu söylenebilir.

Tartışılmaya başlandığı yıllarda sadece iktisat ile ilgili olduğu düşünülen girişimciler artık sınırlı tanımlarından sıyrılarak daha önce hiç kullanılmamış yeni usuller ile sorunları çözen dolayısıyla topluma değer katan kişiler olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Genişleyen bu tanımla beraber girişimcileri sadece iktisadi bir kavram olarak düşünmek yanlış olacaktır. Günümüz girişimcileri artık sadece kişisel kâr amacı güden kişiler olmanın dışında toplumsal sorunların çözümünde aktif rol oynayan önemli bir unsur haline gelmişlerdir. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının ve kamu kurum ve kuruluşlarının toplumsal sorunların çözümünde yeni yöntemler geliştirerek duyarlılık oluşturdukları görülmektedir. Genişleyen tanımları ve uygulama alanı sebebi ile girişimcilik çeşitlenmiş farklı girişimcilik türleri literatürdeki yerini almıştır. Ticari girişimcilik ile başlayan sınıflandırmada ekolojik girişimcilikten tekno girişimciliğe, akademik

girişimcilikten iç girişimciliğe, küresel girişimcilikten stratejik girişimciliğe, kurumsal girişimcilikten sosyal girişimciliğe ve kamu girişimciliğine kadar birçok girişimcilik türü konuşulur olmuştur.

Girişimcilik türlerinin sayıca fazla olması sebebi ile çalışmamızda bu türlerin tamamını izah etmek yerine sadece kamu sektörü ile bağlantılı olan iç girişimcilik, kurumsal girişimcilik, eko girişimcilik, sosyal girişimcilik ve kamu girişimciliği üzerinde durulacaktır.

İç girişimcilik bir örgüt içerisinde gerçekleşen yeni girişimcilik faaliyetlerini ifade etmektedir. Örgüt içerisinde var olan girişimcileri ifade eden bu tür girişimciliğin ortaya çıkmasında örgüt kültürünün önemi oldukça fazladır. Örgüt, çalışanlarını yenilik konusunda destekliyor, bu faaliyetlerde kaynakların kullanımına olanak tanıyor, iletişime önem veriyor ise iç girişimcilerin başarılı olmalarının ilk adımı atılmış olacaktır. Böylece örgüt içerisinde girişimci ruha sahip olan bireyler kendi yeteneklerinin farkına varabilecektir. Değişim yönetimi sürecinin sağlıklı işletilmesinde önemli bir rolü olan ve değişime ayak uydurmada örgütün adaptasyonunu kolaylaştıran iç girişimcilik faaliyetleri örgüte esneklik sağlamaktadır (Demirtaş vd., 2017, s. 51).

Girişimcilik türlerinden bir diğeri kurumsal girişimciliktir. Kurumsal girişimcilik iç girişimciliği kısmen baskılayan ve bireysel olarak hareket etmek yerine bütün olarak hareket etmeyi esas alan bir girişimcilik türüdür. Örgütlerin faaliyetlerini yürütmek için ihtiyaç duydukları şeyleri kendileri üretmek yerine başka örgütler ile iş birliği yaparak, onları destekleyerek, yönlendirerek birlikte hareket etmelerini ifade etmektedir. Böylece örgüt riskini azaltarak örgütsel faydasını artırmış olacaktır (Top, 2012, s. 72). Kurumsal girişim faaliyetinde iki temel süreç mevcuttur. Bunlardan ilkinde bir örgütün faaliyetlerini gerçekleştirmesinde kullandığı süreçlerde yeniliğe gitmesi veya başka bir örgüt ile bu süreç ile ilgili iş birliği yaparak yeni bir örgütün ortaya çıkarılması, ikinci durumda ise örgütün elinde var olan kaynakları bir araya getirerek rekabet avantajı sağlamak adına yeni bir girişime yönelmesi söz konusudur (Demirtaş vd., 2017, s. 56).

Diğer bir girişimcilik türü eko girişimciliktir. 1970'li yıllarda ortaya çıkan ve 1990'lı yıllarda önemi artan bu girişimcilik türünün temelinde çevresel duyarlılık vardır. Bu çerçevede artan farkındalık örgütleri faaliyetlerini gerçekleştirirken çevreye daha saygılı olmaya yönlendirmiştir. Artık örgütler dönüşümü mümkün olan, çevreye zarar vermeyen ürün ve hizmetler üretmeye başlamıştır. Eko girişimcilik, örgütlerin kendine özgü yetenekleri sayesinde çevresel etkileri önemseyen ve bu sayede kendisine rekabet avantajı sağlayacak yenilikler ve süreçler ortaya çıkarmasını ifade etmektedir. Eko girişimcilik sürecinde örgüt kendine ait faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütürken aynı zamanda bu faaliyetlerin çevre ve çevresel paydaşlar üzerinde oluşturabileceği olası olumsuz etkilerini azaltmaya veya ortadan kaldırmaya

çalışmaktadır (Demirtaş vd., 2017, s. 56). Eko girişimciliğin çevreye sağladığı fayda dışında bir başka faydası da yeni iş fırsatlarını ortaya çıkarmasıdır. Özellikle çevresel atıkların yeniden değerlendirilmesi ve dönüştürülmesi, çevreye zarar vermeyen yeni teknikler ile çeşitli ve doğal hammadde ve malzemelerin üretilmesi, bunlar yapılırken yeni teknolojilerin kullanılması beraberinde yeni fırsatlar ortaya çıkarmış ve yeni girişimcilere kapı açmıştır (Top, 2012, s. 77).

Bir diğer girişimcilik türü sosyal girişimciliktir. Sosyal girişimcilik isminden anlaşılacağı gibi sosyal birtakım sorunların çözümü için girişimcilik faaliyetleri gerçekleştirmeyi ifade eder. Sosyal girişimcilik kâr amacı olmadan sosyal sorunlara çözüm üretmek için yapılan hem özel hem de kamu sektöründe görülen yenilikler ve ortaya çıkan sosyal değer yaratma faaliyetleridir. Dolayısıyla sosyal girişimciliğin yenilik, sosyal değer yaratma ve çoklu alan olmak üzere üç temel boyutu vardır. Yenilik girişimciliğin olmazsa olmazıdır, sosyal değer yaratma sosyal girişimciliğin harekete geçirici dürtüsüdür, çoklu alan ise sosyal girişimcilik faaliyetlerinin kamu-özel sektörü ayrımı olmadan, ayırmadan öte iş birliği içerisinde hareket ederek gerçekleştirebileceği dolayısıyla birçok alanda uygulanabileceğinin göstergesidir (Austin, Stevenson ve Wei-Skillern, 2006, s. 22). Sosyal girişimciliğin sosyal bir misyonu mevcuttur ve sosyal politika üreten kurumların yetersiz kaldığı alanlarda karşılanamayan ihtiyaçları belirleme ve bu ihtiyaçların giderilmesi için yeni modeller geliştirme faaliyetlerinin bütünüdür (Seelos, Ganly ve Mair, 2005, s. 243). Sosyal girişimcilik faaliyetleri ile kamu girişimciliği faaliyetlerinin birçok alanda aynı paydada toplandığını görmek mümkündür.

Çalışmamızın sac ayaklarından birisini oluşturan, girişimcilik türleri içerisinde bahsedeceğimiz son tür kamu girişimciliğidir. Kamusal alanı ilgilendiren kamu girişimciliğini ortaya çıkaran üç temel faktör vardır. Bunlar; ekonomik, sosyal ve siyasi nedenlerdir. Özel sektöre öncülük etmek, doğal kaynakları aktif olarak kullanmak, yatırımlar sonucu kar elde edebilmek, kaynakları etkin kullanmak, kalifiye idareci yetiştirmek, istihdam ve üretimi artırmak, gelir dağılımını dengelemek, istihdam imkânları oluşturmak, ülke imajını güçlendirmek, kamu politikalarını amaçlarına ulaştırmak gibi nedenler bu üç temel faktör içerisinde yer almaktadır (Choski, 1979, s. 8). Girişimcilik kavramı temelinde üç önemli özelliği barındırır. Bunlardan ilki fırsatlara karşı algıların açık olması gerekliliğidir. Bu durum özel sektörde yeni ürün ve hizmetlerin ortaya çıkarılması, yeni pazarların tanımlanması, yeni üretim yöntemleri geliştirilmesi ve yeni örgütsel uygulamaların oluşturulması ile ortaya çıkarken, kamu sektöründe kamu tercihlerinde yaşanan değişimin fark edilmesi, yaygın toplumsal sorunların belirlenmesi, bunların çözümü için güncel uygulamaların ve örgütlerin belirlenmesi ve kamu yararını göz ardı edecek faaliyetlerden kaçınılması ile ortaya çıkmaktadır. Girişimcilik için gerekli olan bir diğer özellik belirsizlik durumlarında karar verebilme yeteneğidir. Kamu sektörü için özel sektöre göre daha karmaşık bir konu olan karar verme, siyasi hedeflere ulaşmak için kamu

kaynaklarının etkin kullanımı, belirli sonuçlara ulaşmak için çeşitli politikaların uygunluğunun değerlendirilmesi ve kamu yararı arayışı içerisinde nominal olarak özel çıkarlar açısından belirlenmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Üçüncü özellik ise yenilikçilik özelliğidir. Özel sektörde ürün ve süreçlerde yapılan değişimi ve bu değişimin ekonomik sonuçlarını ifade eden kavram kamu sektöründe yeni prosedürlerin tanıtılması, idari prosedürlerin değiştirilmesi veya çeşitli lobicilik faaliyetleri ile özel sektörde ortaklık arayışları şeklinde ortaya çıkmaktadır (Klein, Mahoney, McGahan ve Christos, 2010, s. 6). Kamusal alanda faaliyet gösteren girişimcileri sosyal girişimciler, kamu girişimcileri ve siyasi girişimciler olarak sınıflandırmak mümkündür. Kamu girişimcileri ve sosyal girişimciler, kâr amacı olmayan kamu kuruluşları, gönüllü kuruluşlar, hastaneler, üniversiteler gibi kamu kurumlarıyken, siyasi girişimciler ise politikacılar. Tüm bu girişimciler farklı kaynakları kullanarak toplumsal sorunları ortadan kaldırmak ve sosyal değer yaratabilmek için faaliyet gösterirler. Kamu girişimcileri bu faaliyetleri yürütürken sosyal değer yaratabilmek için takip etmesi gereken basamaklar mevcuttur. Basamakların ilki yapılacak olan girişimcilik faaliyeti için altyapı hazırlamaktır. “Kural belirleme” şeklinde isimlendirilen bu basamakta gerekli yasal düzenlemeler, prosedürler, normlar oluşturulur ve uygulamaya konulur. İkinci basamak gerçekleştirilecek faaliyetlerin hangi kurumlar eli ile yürütüleceğinin belirlenmesidir. İhtiyaç duyulan kurum mevcut ise görevin aktarılması, yeni bir kuruma ihtiyaç duyuluyorsa bu yeni kurumun oluşturulması gerekmektedir. Üçüncü basamak ihtiyaç duyulan kaynakların belirlenmesidir. Faaliyetleri yürütecek olan kurumun örgütsel yapısının girişimcilik faaliyetlerine göre düzenlenmesi ve gerekiyorsa özel sektör ile iş birliği yapılması aşamasıdır. Son basamak gerçekleştirilen faaliyetlerin belirlenen amaçları ne derecede karşılandığının belirlendiği basamaktır. Bu basamakta belirlenen amaçların takip edilmesi ve somut çıktılar olan sosyal normların ve değerlerin oluşturulması gerekmektedir (Klein vd., 2010, s. 7). Bu basamakların doğru ve sabırlı bir şekilde çıkılması kamu girişimciliğinin sosyal değer yaratma amacını gerçekleştirmesine katkı sağlayacaktır.

GİRİŞİMCİ LİDERLİK

Örgütler belirlenen amaçlara ulaşamadığında hiç şüphesiz başarısızlığın faturası yöneticilere kesilmektedir. Örgüt amaçlarına ulaştığında ise başarı paylaşılır ve yöneticiler de bu paydan kendilerine düşeni alırlar. Örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için plan yapan, ihtiyaç duyulan kaynakları belirleyen ve etkin kullanmaya çalışan, örgüte yön veren, örgütün bu süreçte elinde bulundurduğu tüm unsurları koordine eden ve amaçların ne ölçüde gerçekleştiğini sürekli olarak denetleyen yöneticiler örgütün başarısında en kritik unsurlardan birisidir. Yönetim faaliyeti kimilerine göre bir sanat kimilerine göre bir yetenek, kimilerine göre ise bir meslektir. Hangi bakış açısı ile değerlendirilirse değerlendirilsin yöneticilik, özünde birtakım yetenekleri ve tecrübeyi gerektiren önemli bir görevdir.

Liderlik ise kelime anlamı olarak önderlik etmek anlamına gelmektedir. Ancak liderlik önderlik, rehberlik gibi anlamların karşılamayacağı kadar geniş bir kavramdır. Liderlik tanımlamaları incelendiğinde kavramın daha çok kişileri etkileyebilme yeteneği ile ilgili olduğu görülmektedir. Koçel'e (2010, s. 569) göre liderlik, örgütsel amaçların gerçekleştirilebilmesi adına bir kişinin örgütteki diğer kişilerin faaliyetlerini etkilemesi ve bu etki sonucunda istenilen doğrultuda yönlendirmesidir.

Girişimcilik yetenekleri ile liderlik özelliklerini bir araya getiren girişimci liderlik fırsatların belirlenmesini ve bunların değerlendirilmesi içinde barındıran örgüt amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için örgüt üyelerinin yönlendirilmesi ve etkilenmesidir (Renko, Tarabishy, Carsrud ve Brännback, 2015, s. 55). Girişimcilik yetenekleri ile liderlik özelliklerinin kesiştiği karakteristikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Zijlstra, 2014, s. 26-47);

- Fırsatları takip etme
- Vizyon sahibi olma
- Özerklik
- Yenilikçilik
- Tecrübe
- Başarı odaklılık
- Risk alabilme
- Kendine güven
- Yaratıcılık
- Proaktif olma

Bu ortak özellikleri esneklik, doğru planlar yapabilme, öngörü, sabır, doğru iletişim gibi bazı özellikler ile genişletmek mümkündür. Bu sebeple girişimcilik yetenekleri ile liderlik özelliklerinin aslında birbirinden çok uzak olmadığını ve liderlik özelliklerine sahip olan kişilerin girişimcilik yeteneklerinin birçoğuna sahip olduğunu söyleyebiliriz. Her lider karşılaştığı sorunlara girişimci ruh ile bakar ve çözüm üretmeye çalışır.

Örgüt performansı üzerinde etkili unsurlardan birisi olan girişimci liderlik özellikle yoğun rekabetin olduğu çevrelerde örgütün yaşamını sürdürmesi adına mutlak suretle uygulanması gereken (Karcıoğlu ve Kaygın, 2013, s. 417) bir liderlik rolüdür. Bu rolün doğru olarak benimsenmesi örgüte rekabette avantaj sağlamanın yanı sıra başarısını da olumlu yönde etkileyecektir.

Girişimci liderlik tanımlanırken kavramın daha doğru anlaşılabilmesi adına çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar ve yaklaşımlara ait özellikler şunlardır (Esmer ve Dayı, 2017, s. 113);

- a. Özellikler Yaklaşımı (Girişimci liderlerin ailesinden devraldığı bir işletme sahibi ve genellikle erkeklerden oluştuğu)
- b. Kişilik Yaklaşımı (Girişimci liderlerin değişime önem veren, yaratıcı, başarı odaklı kişilerden oluştuğu)
- c. Yetkinler Yaklaşımı (Girişimci liderlerin kendilerini diğerlerinden ayıran farklı yetkinlikleri olan kişilerden oluştuğu)
- d. Ekonomik Uyum Yaklaşımı (Girişimci liderlerin yenilik yapmaya hevesli olan ve bunun için risk alan bu sebeple üretici ile tüketici arasında dengeyi bozan kişilerden oluştuğu)
- e. Yönetimsel Yaklaşım (Girişimci liderlerin temel yetkinlikleri ile örgüte rekabet avantajı sağlayan kişilerden oluştuğu)
- f. Davranışsal Yaklaşım (Girişimci liderlerin davranışlarının incelenmesi gerektiği ve vizyoner, risk alabilen, proaktif, tecrübe sahibi kişilerden oluştuğu)

Girişimci liderlik, liderlik rollerinden birisidir. Liderler bu role bürünürken aslında liderliğin gereklerinde olan bazı karakteristik özelliklerini ön plana çıkarırlar. Liderlik özelliklerinden kabul edilen risk ve sorumluluk almaya gönüllü olma, yeniliğe önem verme, sorunlara yaratıcı çözümler bulma, vizyon sahibi olma ve öngörü gibi kişisel özellikler başarılı girişimcilerin de temel özelliklerinden kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu ortak özellikleri kullanarak yönetsel faaliyet yürüten liderler girişimci liderlik rolünü sergilemiş kabul edilirler.

KAMU YÖNETİMİNDE GİRİŞİMCİLİK VE GİROKRASI

Kamu yönetimi denince akla gelen ilk şey genellikle bürokrasi olmaktadır. Kamu sektöründe faaliyetlerin beklenenden yavaş ilerlemesi, gecikmesi, sonuçsuz kalması gibi nedenler bu düşüncenin temelini oluşturmaktadır. Kamu kurumlarında süregelen kırtasiyecilik, personelin etkinliğinin az olması, kamu yöneticilerinin inisiyatif kullanmaktan kaçınması gibi birçok neden bu kurumlarının hantallaşmasına sebep olmuştur. “Geleneksel Kamu Yönetimi” olarak isimlendirilen anlayışın bu kronik sorunlarını çözebilmek adına uygulanmaya başlanan “Yeni Kamu Yönetimi” anlayışı ile bahsedilen sorunların bazıları azaltılmış ama yok edilememiştir. Kamu yönetimi ile girişimciliğin yollarının kesişmesi yeni kamu yönetimi anlayışının benimsenmesi ile gerçekleşmiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışının özünde özel sektörde başarı ile sonuçlanan yönetim uygulamalarının kamu yönetimine uyarlanması vardır. Böylece kamusal alanda ve kamu kurumlarında performans değerlendirme, özelleştirme, esneklik, etkinlik, verimlilik, yönetişim gibi

kavramlar konuşulmaya ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu uygulamaların kamu sektörüne uygulanması kamu yönetiminin farklı özellikleri sebebi ile zor olsa da bazı uygulamaların birtakım yenilikleri ve kronik bazı sorunların çözüme kavuşmasını beraberinde getirdiği bilinmektedir.

1990'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri kamusal alanda var olan sorunların çözümü için yeni bir reform hareketi başlatmıştır. Bu sürece katkı sağlamak için çalışan Gaebler ve Osborne (1992, s.192) "Hükümetin Yeniden Keşfi" isimli eserlerinde on maddeden oluşan bir öneri ortaya atmışlardır. Düşünürlerin önerileri şunlardır;

- a. Kürek çeken değil dümen tutan (yön veren) hükümet
- b. Hizmet eden değil güç devreden (topluma ait) hükümet
- c. Kamusal hizmetlerin sağlanmasında rekabet yaratan (rekabetçi) hükümet
- d. Kurallar ile hareket eden kurumları amaçlara göre değiştirebilen (misyon sahibi) hükümet
- e. Girdilerden çok çıktılarını irdeleyen (sonuç odaklı) hükümet
- f. Vatandaş taleplerini önemseyen (müşteri odaklı) hükümet
- g. Sadece harcayan değil aynı zamanda kazanan (girişimci) hükümet
- h. Sadece sorun çözen değil sorunları ortaya çıkmadan engelleyen (öngören) hükümet
- i. Hiyerarşiyi azaltan, takım çalışmasını önemseyen (yetki devreden) hükümet
- j. Piyasa koşullarını takip eden (pazar odaklı) hükümet

İşte 90'lı yıllarda tartışılmaya başlanan kamu yönetiminin yeniden dizaynı tartışmaları ve Gaebler ve Osborne (1992)'nin önerileri girişimcilik kavramının kamu yönetimi ile bir araya gelmesini sağlamıştır. O günden günümüze kamu yönetiminde girişimcilik tanımı sosyal alanda var olan fırsatların belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla kamu ve özel sektör kaynaklarının bir araya getirilmesi ve vatandaşlar için bir değer elde edilmesi (Zerbinati ve Souitaris, 2005, s. 47) süreci şeklinde evrilmiştir.

Bürokrasi kavramı ile özdeşleşmiş olan kamu yönetiminin bu kavram ile özdeşleşmiş olmasının sebebi işleyişindeki hantallıktır. Bürokrasi, kamu yönetimine negatif bir anlam yüklemiştir. Literatürde, bu olumsuz çağrışımı ortadan kaldırmak adına proaktif davranan yenilikçi ve risk alan kamu yönetimi anlamına gelen girokrasi kavramının kullanılması konusunda tartışmalar başlamıştır. Girokrasi, toplumsal refahı önemseyen hem iç hem kurumsal girişimciliği içinde barındıran, hantallığı yok eden, esneklik sağlayan, öngörüye ve vizyona önem veren, hizmet kalitesine vurgu yapan, yetki dağıtan bir anlayıştır. Bu anlayışı benimseyen ve yönetim uygulamalarına aktarmaya çalışan, mevcut işleyişi devam ettirmeyen ve bunları engel olarak gören kamu yöneticileri, bürokratlar ise girokrat olarak tanımlanabilir. Girokratlar birçok özelliği ile bürokratlardan ayrılır. Girokratlar sürekli olarak yeni şeyler denedikleri için

başarısızlıklarla karşılaşma ihtimalleri yüksektir. Bu nedenle bu kişiler duygularını kontrol edebilen, stres ve başarısızlığın duygusal etkileri ile başa çıkabilen kişilerdir. Heyecanlı ve coşkuludurlar dolayısıyla kriz dönemlerinde hızlı tepki verebilir. Çalışmalarında oldukça disiplinlidirler. Risk almayı sevdikleri için karar alırken cesur davranırlar. Aldıkları kararlara gelecek tepkileri göğüsleyebilirler. Bu kararları alırken kimsenin onayına ihtiyaç duymazlar çünkü kendilerine güvenleri tamdır. Çok çalışırlar, mesai saati nedir bilmezler, yorulmazlar, enerjileri yüksektir. Tehditleri ve fırsatları sezerler. Empati kabiliyetleri gelişmiştir ve takım çalışmasına önem verirler. Sürekli öğrenmeyi seven, öğrendiklerini paylaşan ve onların gelişimine katkı sağlayan, iletişimi güçlü, insanı önemseyen, karizmatik kişilerdir. En önemli özellikleri ise girişimci ruha sahip olmalarıdır (Çarkçı, 2008). Girişimci kamu yöneticilerinin sıralanan özelliklerin tamamına sahip olması beklenemez. Girişimci ruha sahip olan dolayısıyla yeniliğe açık, risk almayı seven ve proaktif yöneticiler kamu yönetiminde girokrat olarak tanımlanabilir.

Girişimcilik rolünün net olarak benimsenmemesi durumunda kamu yönetiminde girişimcilik ile ilgili uygulamaları gerçekleştirmek güçtür. Kamu yönetiminde girişimcilik yenilikçiliği teşvik etmek değil devletin küçülmesini amaçlayan bir reform olarak kabul edilmektedir. Yenilikçilik yüksek risk ve başarısızlık ihtimali ihtiva ettiği için kamu yönetiminde büyük ve olumsuz etkiler yaratabilir. Dolayısıyla kamu yöneticileri için tercih edilecek en güvenli yöntem hiçbir şey yapmamaktır (Prelipcean, Mir, Andrea, Saidu ve Hajj, 2014, s.133). Girişimciliğin her türünde yenilik, risk alma ve proaktif olma unsurları mevcuttur. Kamu girişimciliğinde bu unsurları harekete geçirmenin zorluğu düşünüldüğünde kamu girişimciliğinin uygulama gücü anlaşılacaktır.

SONUÇ

Kamu yönetimi günümüze kadar hantallığı, açık ve şeffaflığı, merkeziyetçiliği, etkinliği, verimliliği gibi konular ile tartışılmış ve eleştirilmiş bir kavramdır. Kamu yönetimi ile ilgili olumsuz düşünceleri ve tartışmaları sonlandırmak adına birçok yenilik ve reform gerçekleştirilmiş olsa da tam anlamıyla bir düzelme kaydedilememiş, kamusal sorunlar devam etmiştir. Son yıllarda özellikle ülkemizde teknolojik gelişmelerin getirdiği yeniliklerin kamusal faaliyetleri kolaylaştırması amacı ile yapılan dijitalleşme hamleleri gerek kamu faaliyetlerinin tamamının dijitalleşmemesi gerekse vatandaşların bu uygulamaları kullanıma hazır olmaması sebebi ile vasatın üzerinde ancak istenenin altında sonuçlar vermiştir.

Kamu yönetiminde karar vericiler olan siyasiler, bürokratlar ve yöneticiler kamusal sorunların sebebi olabilecekleri gibi bu sorunların çözümünde kilit rol oynayan unsur haline gelebilirler. Kamu yönetiminin kronikleşen sorunlarına bir çözüm önerisi olarak sunabileceğimiz girişimci yöneticiler, bürokrasinin etkisine kapılmış olan, iş yapmayı yavaşlatarak pozisyonunu kıymetli hale getiren yöneticilerin

yapmadıklarını yaparak az sorun ile çok iş üretirler. Sorunun ortaya çıkmasını beklemeden tedbir alan, vatandaşla ve çalışanları ile doğru iletişim kurabilen, yetkisini kolaylıkla devreden, çözüm odaklı olan yöneticilerin varlığı kamu yönetiminde önemli problemlerin daha hızlı sonuçlanmasını sağlar.

Kamu yöneticilerinin girişimci ruhlarını körelten en önemli etken istikrarsızlıktır. Yöneticilerin yer değiştirebilen bir çivi gibi kullanılması, yöneticilerin sadece sayılar ile değerlendirilmesi kamu kurumlarındaki yanlış uygulamalardan birisidir. Yöneticiler çoğu zaman görevli oldukları kurumu daha tanımadan başka bir yere görevlendirilirler. Bu nedenle kısa süreliğine atandığını düşünen kamu yöneticisi başarı elde etmek için aceleci davranır ve üzerinde büyük bir baskı hisseder. Bu baskı iki şekilde gerçekleşir. Birincisinde yönetici kendi görev süresi dışında gerçekleşmesi öngörülen hedeflere girişmekten sakınır. İkincisinde ise büyük hedefler tercih edilir ve gerçek üstü şekilde kısa zamana sıkıştırılır. Dolayısıyla iki durumda da başarısızlık kaçınılmazdır. Bu sebeple kamu yöneticilerinin profesyonel yöneticiler gibi çalıştıkları kurumlarda istikrarlı bir şekilde görevlerine devam etmeleri oldukça önemlidir.

Kamusal alanda gerçekleştirilen sosyal girişimcilik faaliyetleri ile özellikle yerel yönetimlerin son yıllarda uyguladıkları girişimcilik faaliyetlerinin toplumsal sorunların çözümünde başarılı sonuçlar verdiği gözlemlenmektedir. Kamu hizmetleri yürütülürken mevcut kaynakların yetersiz kaldığı durumlarda farklı yöntem arayışlarına girilmesi, yeni finansal kaynakların sağlanması veya bu hizmetlerin kamu kurumu dışında başka kurum ve kuruluşlara yaptırılması için kamu yöneticilerinin girişimcilik faaliyetlerinden faydalanması gerekmektedir. Günümüz yönetim felsefesinde girişimciliğin yöneticilikten bağımsız düşünülmesi mümkün değildir.

Kamuda girişimcilik faaliyetleri için uygun ortamın yaratılmasında iki konu ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi, girişimci düşünceye yönelik çabaların zorla değil, özendirerek artırılmasıdır. Diğer bir anlatımla kamu yöneticileri katı kurallar yerine parasal ve/veya parasal olmayan ödüller gibi teşvik mekanizmalarını kullanmalıdırlar. Bu teşvik mekanizmaları kısa dönemli değil, ilgili kurumun vizyonu ile uyumlu olacak şekilde uzun dönemli ve özellikle yeniden öğrenme süreci dikkate alınarak düzenlenmelidir. İkinci konu ise çalışanların inisiyatif kullanabilecekleri ve inisiyatif kullanmanın değerli olduğu düşüncesinin en alt birimden en üst birime kadar içselleştirildiği bir örgütsel yapının kurulmuş olmasıdır. Aksi takdirde yaratıcı düşüncenin harekete geçirilmesi ve çalışanların değer yaratımına yönelik risk almalarının sağlanması son derece güçleşecektir.

Kamu kurumlarında girişimci karaktere sahip yöneticilerin var olması kamu kurumlarına enerji kazandıracaktır. Proaktif davranma bazı sorunların ortaya çıkmadan çözülmesini, kronikleşen sorunların ortadan kaldırılmasını, sorumluluk dağılımının doğru yapılmasını, etkin yetki devrini sağlayacaktır. Bu

durum çalışanları olumlu yönde etkileyecek ve iç girişimcilik ruhunu tetikleyecektir. Gerçekleştirilen girişimci faaliyetler örgüt kültürünü yeniden şekillendirecek ve girişimci ruh tüm örgütü etkisi altına alacaktır. Hem yöneticiler hem de çalışanlar daha cesur davranarak risk alabileceklerdir. Kurumsal anlamda gerçekleşecek olan bu değişim örgütün ihtiyacı olan kaynakların teminini kolaylaştıracaktır. Kamu için çalışan kurumlarda yaşanan bu gelişmeler toplumsal sorunları çözümünü kolaylaştıracağından vatandaşlarda olumlu etkiler yaratacaktır.

Kamusal sorunların çözümünde ve kamu kurumlarının daha sağlıklı işleminde girişimci yöneticilerin varlığı tek başına bir çözüm muhakkak değildir. Ancak bazı kronik sorunların ortadan kaldırılmasında önemli bir etken olduğu gerçeği aşıkardır.

YAZAR BEYANI / AUTHOR STATEMENT

Yazar, çalışmanın tümünü tek başına gerçekleştirmiştir. Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

KAYNAKÇA

- Audretsch, D. B. (2003). *Entrepreneurship A survey of the literature enterprise*. (Enterprise Papers No. 14). Belçika: Enterprise Directorate-General European Commission.
- Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006). Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both?. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1-22.
- Choski, A.M. (1979). *State intervention in the industrialization of developing countries: selected issues*. (Staff Working Papers No. 341). Washington DC: The World Bank.
- Çarkçı, A. (2008). *Yeni kamu yönetimi çağında Türkiye’de girişimci bürokrasi ve girişimci bürokratlar*. İstanbul: Erguvan Yayınevi.
- Demirtaş, Ö., Karaca, M., & Biçkes, M. (2017). *Başarılı girişimciliğin perde arkasındaki güçler*. Konay: Eğitim Yayınevi.
- Esemer, Y., & Dayı, F. (2017). Entrepreneurial leadership: A theoretical framework. *Mehmet Akif Ersoy İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 112-124.
- Karcıoğlu, F., & Kaygın, E. (2013). Dönüştürücü liderlik anlayışının yaratıcılığa ve yeniliğe etkisi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(5), 99-111.
- Klein, P. G., Mahoney, J. T., McGahan, A. M., & Christos, N. P. (2010). Toward a theory of public entrepreneurship, *European Management Review*, 7, 1-15.
- Koçel, T. (2010). *İşletme yöneticiliği* (12. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government*. New York: Penguin Press.
- Renko, M., El Tarabishy, A., Carsrud, A. L., & Brännback, M. (2015). Understanding and measuring entrepreneurial leadership style. *Journal of Small Business Management*, 53(1), 54-74.
- Saidu, A. A., Hajj D. B., & Kling, Z. (2016). Entrepreneurship contribution in upgrading the service delivery of public tertiary institution: a conceptual paper. *IOSR Journal of Humanities And Social Science*, (21)2, 28-32.
- Sarıtürk, M. (2020). Girişimcilik ve girişimci kamu yönetimi. *Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(5), 66-90.
- Seelos, C., Ganly, K., & Mair, J. (2005). *Social entrepreneurs directly contribute to global development goals* (Occasional Paper No. 05/14). Barcelona: IESE Business School - University of Navarra.
- Top, S., (2012). *Girişimcilik keşif süreci*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Tosunoğlu, B. T. (2003). *Girişimcilik ve Türkiye'nin ekonomik gelişme sürecinde Türkiye'nin yeri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zerbinati, S., & Souitaris, V. (2005). Entrepreneurship in the public sector: A framework of analysis in european local governments. *Entrepreneurship And Regional Development*, 17(1), 43-64.
- Zijlstra, P. H. (2014). *When is entrepreneurial leadership most effective?*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Twente: University of Twente.